

Handläggare
Peter Lidé Tuva-Li

Datum
2018-11-19
Rev
2018-12-05

Diarienummer
KTN-2018-0633

Kulturnämnden

Konstprogram för Östra Sala backe

Förslag till beslut

Kulturnämnden föreslås besluta

att godkänna upprättat förslag till konstprogram för Östra Sala backe.

Sammanfattning

Uppsala kommun expanderar med stadsutvecklingsprojektet Östra Sala backe som ligger mellan Sala backe och Årsta. Det tidigare kraftledningsstråket som nu bebyggs kommer att skapa en länk mellan de närliggande stadsdelarna. Offentlig konst är en viktig del när stadsdelen växer fram och kulturnämnden föreslås anta ett konstprogram för området som ska synliggöra och ta vara på områdets gröna värden och visioner om bland annat en stadsdel som skapar förutsättningar för möten, upplevelser och mångfald.

Ärendet

Bakgrund

Östra Sala backe har sedan 1970-talet utgjorts av ett kraftledningsstråk. Uppsala kommun påbörjade utredningarna av stråket 2006. Det innebär att se på möjligheten till ytterligare bostäder och service i området med tanke på Uppsalas expansiva skede. Östra Sala backes planprogram är en del i översiktsplanen från 2010 där området pekas ut som en viktig del att utveckla tillsammans med Gränby, Fyrislund och Boländerna.

Själva området sträcker sig från Vaksalagatan i norr till Fålhagsleden i söder samt Fyrislundsgatan. Östra Sala backes programområde innefattar också de västra delarna av Årsta, inklusive delar av Årsta centrum och Årstaparken, samt ett område i anslutning till Vaksala kyrka i norr. I väster gränsar programområdet mot bostadsbebyggelsen i Sala backe. Näckrosgatan, Johannesbäcksgatan och Källparksgatan ingår i programområdet liksom Källparken inom Sala backe. Programområdet omfattar ca 80 ha.

Östra Sala backe är en viktig entréplats till Uppsala med placeringen nära E4:an. Hela området blir en del av stadens möte med omgivande landsbygd där kulturlandskapet vävs in i stadsdelen. Området planeras få ytterligare grönytor inom planområdet och befintliga parker rustas upp och utvecklas. Stadsutvecklingsprojektet förväntas pågå fram till mitten av 2020-talet och sker i 4 etapper. I hela programområdet utökas med runt 3 000 nya bostäder för runt 5 000 invånare. Tidigare konstprojekt på delegation har varit inom etapp 1 där konstnären Fideli Sundqvist skapat verket *Pappersresan* i en gång- och cykeltunnel 2016. Konstverket knyter an till intilliggande Linnéstigar. Kulturnämnden fattade 2016-09-19 beslut om skissuppdrag för Årsta torg. Beslutet fattades i enlighet med för tiden rådande ordning då kulturnämnden beslutade om konstnärligt skissuppdrag och inte som enligt nuvarande riktlinjer om konstprogram. Eftersom ett konstprogram endast skrivits fram för Årsta torg krävs för fortsatt arbete med konst i Östra Sala backe att kulturnämnden fattar beslut om ett för området övergripande konstprogram.

Förslaget

Östra Sala backes konstprogram föreslås dels att ta sin utgångspunkt i programområdet och utifrån gällande handlingar inom stadsutvecklingsprojektet och dels att tillföra ny offentlig konst till befintliga parker och betydelsefulla stråk som rustas upp där representationen av konst är av betydelse att utveckla eller där offentlig konst saknas helt. Konstprogrammets övergripande tema föreslås knyta an till stadsdelens gröna profil genom natur, biologi och vetenskap.

Byggherrar

Arbetet med byggherrar föreslås följa kommunens styrdokument *Riktlinjer för offentlig konst* samt *Riktlinjer för markanvisning* och fördjupningen *Uppsalamodellen för markanvisning* som reviderades av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen 2018.

Medborgardialog

Dialog med medborgare föreslås ske genom hela projektet rörande offentlig konst. Arbetet föreslås att planeras i olika skeden i förhållande till projektets etapparbeten och utvecklingsområden där offentlig konst är en del.

Ekonomiska konsekvenser

Kulturnämnden har i investeringsbudget preliminärt avsatt 1 000 tkr för 2019-2022 för Östra Sala backe. I beslutad investeringsbudget för 2018 finns avsatt 2 500 tkr för Årsta torg. Den preliminära budgeten kan komma att förändras i kommande preliminära investeringsbudget för stadsutvecklingsprojektet Östra Sala backe.

Kulturförvaltningen

Sten Bernhardsson

Direktör, chef för kulturförvaltningen

Bilaga 1: Konstprogram Östra Sala backe

Handläggare
Tuva-Li Peter Lidé

Diarienummer
KTN-2018-0633

Konstprogram Östra Sala backe

2018-11-20

Innehållsförteckning

Kulturförvaltningens uppdrag avseende offentlig konst	3
Konstprogram.....	3
Beslutsprocess	3
Bakgrund	3
Förutsättningar för konstnärlig gestaltning	5
Dialog med medborgare	5
Värden knutna till platsen.....	6
Platser för offentlig konst.....	7
Konstkollektioner	9
Byggherrar.....	10
Kravspecifikation	10
Hur den konstnärliga gestaltningen kommer in i byggprocessen.....	11
Tidplan	11
Ekonomiska konsekvenser	12
Bilagor.....	13

Kulturförvaltningens uppdrag avseende offentlig konst

Kulturnämnden ansvarar enligt reglementet för kommunens konstnärliga gestaltsprojekt, konstinköp och konstsamlingar. Inom kulturförvaltningen ansvarar avdelningen för offentlig konst för konstnärliga gestaltsprojekt i utomhus- och inomhusmiljö, konstinköp vad gäller konst avsedd för offentliga miljöer i Uppsala kommun, reparationer och underhåll av den offentliga konsten samt pedagogiskt förankringsarbete kring den offentliga konsten. Genom Uppsala kommuns styrdokument: Mål och budget, kulturnämndens verksamhetsplan och riktlinjer för offentlig konst, anger de förtroendevalda politikerna de övergripande målen samt de ekonomiska ramarna för den offentliga konsten. Konstären, där konstnärliga bedömningar ingår, hanteras och verkställs av sakkunniga tjänstepersoner inom avdelningen för offentlig konst på kulturförvaltningen.

Konstprogram

Östra Sala backes konstprogram är ett styrdokument som tar ett helhetsgrepp över stadsutvecklingsprojektet ur ett konstnärligt gestaltsperspektiv. Det innebär att programmet ligger till grund för arbetet med konstnärlig gestaltning i det nya området rörande konstens utveckling, platser, värden, tematik och intentioner. Genom konstprogrammet skapas goda förutsättningar för konstnärlig kvalitet och riktning för stadsutvecklingsprojektets interna och externa parter. Utgångspunkt för Östra Sala backes konstprogram är Mål och budgets inriktningsmål 1 som handlar om att offentlig konst blir en självklar del i Uppsalas växande och utveckling. Där är Östra Sala backe en del av stadsutvecklingen. I kulturnämndens verksamhetsplan är den offentliga konsten sammanlänkad till kommunfullmäktiges inriktningsmål 2 som innebär att Uppsala ska vara attraktivt att leva, verka och vistas i. I kulturnämndens mål 2 är den offentliga konsten en del av målet genom värden såsom tillgänglighet och hållbarhetsfrågor. Den offentliga konsten i Östra Sala backe blir en samhällsnyttig investering på flera plan.

Beslutsprocess

Arbets- och beslutsprocessen för den offentliga konsten i Östra Sala backe följer Uppsala kommuns riktlinjer för offentlig konst. Riktlinjerna finns att ta del av på [uppsala.se/offentligkonst](http:// uppsala.se/offentligkonst) eller genom att kontakta kulturförvaltningens registrator kulturförvaltningen@uppsala.se eller 018 727 00 00. Anskaffning av konst sker i enlighet med lagen om offentlig upphandling (2016:1145).

Bakgrund

Östra Sala backe har sedan 1970-talet utgjorts av ett kraftledningsstråk. Uppsala kommun påbörjade utredningarna av stråket 2006. Det innebär att se på möjligheten till ytterligare bostäder och service i området med tanke på Uppsalas expansiva skede. Östra Sala backes planprogram är en del i översiktsplanen från 2010 där området pekas ut som en viktig del att utveckla tillsammans med Gränby, Fyrislund och Boländerna.

Själva området sträcker sig från Vaksalagatan i norr till Fålhagsleden i söder samt Fyrislundsgatan. Östra Sala backes programområde innefattar också de västra delarna av Årsta, inklusive delar av Årsta centrum och Årstaparken, samt ett område i anslutning till Vaksala kyrka i norr. I väster gränsar programområdet mot bostadsbebyggelsen i Sala backe. Näckrosgratan, Johannesbäcksgatan och Källparksgatan ingår i programområdet liksom Källparken inom Sala backe. Programområdet omfattar ca 80 ha.

Östra Sala backe är en viktig entréplats till Uppsala med placeringen nära E4:an. Hela området blir en del av stadens möte med omgivande landsbygd där kulturlandskapet vävs in i stadsdelen. Området planeras få ytterligare grönytor inom planområdet och befintliga parker rustas upp och utvecklas.

Stadsutvecklingsprojektet förväntas pågå fram till mitten av 2020-talet och sker i 4 etapper. I hela programområdet utökas med ca 3 000 nya bostäder för runt 5 000 invånare.

De riksintressen som finns i Östra Sala backe beträffande kulturmiljövården är Vaksala, samt ett kommunalt kulturmiljöområde. Området utgör en representativ bronsåldersmiljö med fornlämningar. I området ligger också Vaksala medeltidskyrka och prästgård. Området omfattande Vaksala kyrka, omkringliggande gravfält och ängarna mot Fyrislundsgatan definieras också som en miljö som visar på områdets kulturhistoriska innehåll. Delar av bebyggelsen inom Sala backe ingår i riksintresseområdet för kulturmiljövården Uppsala stad i översiktsplanen, samt ett kommunalt kulturmiljöområde. Detta område är även definierat som särskilt värdefull bebyggelsemiljö enligt beslut i kommunfullmäktige 1988. Området kring Källparken, den så kallade "Gröna gatan" och Gunnar Leches område längs Källparksgatan i Sala backe är klassade som särskilt värdefull bebyggelse enligt översiktsplanen, och ingår även i riksintresset.

Kulturnämnden fattade 2016-09-19 beslut om skissuppdrag för Årsta torg. Beslutet fattades i enlighet med för tiden rådande ordning då kulturnämnden beslutade om konstnärligt skissuppdrag och inte enligt nuvarande riktlinjer. Tidigare konstprojekt på delegation har varit inom etapp 1 där konstnären Fideli Sundqvist skapat verket *Pappersresan* i en gång- och cykeltunnel 2016. Gång- och cykeltunneln ligger under Fyrislundsgatan i höjd med Daggsvidetorget och är 10 meter bred och 33 meter lång. Till tunneln i Östra Sala backe valde konstnären att utgå från Carl von Linnés apostlars resor i Sverige och världen. I närheten av tunneln har Uppsala kommun utvecklat en av kommunens Linnéstigar: Vaksalavandringen. Ett önskemål för tunneln var att den konstnärliga gestaltningen skulle stärka känslan av trygghet och upplevas som ljus och välkomnande. I närheten till Källparken skapas också ett beställningsverk för en befintlig sockel på Ritargatan i Sala backar av konstnären Ania Pauser. Där har bostadsrättsföreningen Leoparden beslutat att sälja ett av föreningen ägt konstverk och kommunen ersätter med ett nytt konstverk i dialog med föreningen.

Runt planområdet Östra Sala backe finns ytterligare konstverk som ägs av kulturnämnden i Årsta och Sala backe. I Årstaparken finns konstverken Solbågen från 1991 och Porten från 1992 av konstnären Leif Bolter. Befintliga skolor och förskolor i Årsta och Sala backe har också institutionskonst.

I Sala backe finns följande konstverk:

Willö, Per Erik *Våta stenen* 1960, Hjalmar Brantings Torg

Östlund, Staffan *Solur* 1964, Hjalmar Brantings gata 37

Pettersson, Sonja *Bollhund och Lövet* 1990, Byggmästarparken

Wallenberg, Axel *Flora* 1957 (placerad 1960), Byggmästarplan

Befintliga verk finns representerade runt planområdet Östra Sala backe utifrån när de kringliggande områdena växte fram. Det vill säga från 1950-60 – tal samt 1990-tal. Det offentliga konstverk av konstnären Fideli Sundqvist som står färdigt från 2016, och de nya konstverk som nu planeras för Östra Sala backe tar alla som utgångspunkt i konstprogrammets inriktning: Natur, biologi och vetenskap.

Förutsättningar för konstnärlig gestaltning

Östra Sala backes konstprogram förhåller sig till kommunens framarbetade styrdokument och visionerna för stadsutvecklingsprojektet. Projektets värden införlivas i en konstnärlig gestaltningsvision för stadsdelen genom Östra Sala backes gröna profil där utgångspunkterna för konst är natur, biologi och vetenskap. Arbetet med den offentliga konsten i stadsutvecklingsprojektet Östra Sala backe förutsätter att konsten kommer in tidigt i bygg- och planeringsprocessen. Det sker i samband med tävlingar kopplat till mark- och exploatering enligt *Uppsalamodellen* och riktlinjer för arbete med byggherrar och i planeringsskeden i nära samarbete med projektledning och arkitekter. Det gäller också planeringen av nya skolor och förskolor samt eventuell annan kommunal verksamhet. Projektering, framställning och anläggning av den offentliga konsten följer byggprojektets olika tidplaner. Det innebär att en förutsättning för att kunna verka inom projektets konstnärliga uppdrag är att vara medveten om och att kunna anpassa sitt konstnärliga arbete efter eventuellt förändrade tidplaner under projektets gång.

I arbetet konstnärliga skissuppdrag för Östra Sala backe ingår att som konstnär utgå från och svara upp mot konstprogrammets innehåll. Konstnären ska under skissperioden arbeta i nära samråd med projektledande intendent från avdelningen för offentlig konst samt byggprojektets arkitekter och sakkunniga inom anläggning och förvaltning. Konsten har som förutsättning att ta miljöfrågor i beaktande i val av materialval. Konstnären bör också ta del av eventuellt förda medborgardialoger inom projektet. Den konstnärliga gestaltningen ska vara en integrerad del av platsen samt ha en trygghets- och säkerhetsaspekt.

Dialog med medborgare

I Östra Sala backe är dialog och samverkan viktiga ledord för utvecklingen av stadsdelen. Dialog förs både med allmänheten, byggaktörer och andra intressenter som deltar i planeringen. I projektet finns också en medborgarpanel med representanter från Årsta och

Sala backe. Dialoger för stadsutvecklingen som har genomförts genom enkätundersökningar och workshops. De dialoger som hittills har förts har fokuserat på hur de boende ser på sin närmiljö samt möjlighet att lämna synpunkter på behov inom utveckling av allmänna platser i området. Konst har varit ett önskemål som kommit fram i samband med vattenfrågor. Avdelningen för offentlig konst har deltagit i medborgardialog kring Uppsala kommuns evenemang *Uppsala växer* och dagen för allmänheten som var den 21 oktober 2017 i Östra Sala backe, Johannesbäcksgatan. Medborgardialogens syfte var att informera och sprida kunskap om Östra Sala backe och om stadsutvecklingsprojektet och de nya bostäderna som byggs. Där fanns projektledande intendent för offentlig konst på plats vid ett bord i mässan för att informera om Uppsala kommuns arbete med offentlig konst samt om arbetet med offentlig konst inom projektet Östra Sala backe. Två visningar hölls under dagen för allmänheten där besökare fick se delar av etapp 1 rörande både stadsutveckling och offentlig konst där konstnären Fideli Sundqvists konstverk *Pappersresan* från 2016 visades av projektledande intendent.

Det finns goda möjligheter att fortsatt föra olika typer av medborgardialoger under projekttiden. Eftersom stadsutvecklingsprojektet pågår under en lång period ses det som värdefullt att dialogerna kommer in i olika skeden i planering av den offentliga konsten. Modeller för dialoger följer kommunens riktlinjer för offentlig konst. Särskilt värdefullt är att knyta dialoger till brukare som finns på platsen såsom exempelvis pedagogisk verksamhet som finns i området, boende samt föreningar. All dialog med medborgare i processen är rådgivande, inte beslutande. Dialogens mål är att öka transparensen och inflytandet i processen. Dialogarbetet kan också ingå i konstnärens förberedande arbete. Hur omfattande dialogen blir och vilken metod som används beror på projektets budget och tidplan. Redovisning av förda medborgardialoger redovisas för kulturnämnden över delegationsnivå i samband med beslut om konstnärliga gestaltungsuppdrag. För dialoger förda under delegationsnivå meddelas nämnden årligen genom verksamhetsplanens uppföljning.

Värden knutna till platsen

De värden som är betydelsefulla med tanke på utgångspunkter för konstnärlig gestaltning är bland annat kommunens uttalade vision och utarbetade styrdokument för stadsutvecklingsprojektet som kan synliggöras genom den offentliga konsten men också genom att ta fasta på platsens värden utifrån riksintressen rörande kulturmiljön och historik. Även kopplingen som finns med tanke på anknytning till intilliggande stadsdelar och landsbygden kan tas i beaktande i konstnärligt arbete. Värden samlas också in genom medborgardialoger under arbetets gång. Dessa värden kan bli viktiga utgångspunkter för den offentliga konsten inom områdets olika delprojekt.

Östra Sala backe är ett stadsutvecklingsprojekt med grön profil där miljö, grönska och hållbarhet finns med som viktiga ledord. Det har format temat för konstprogrammet. Natur, biologi och vetenskap är utgångspunkter och sammanhållande tematik för konstnärlig gestaltning i området som kan beröras på olika nivåer i projektet. Det är också det temat som byggherrar utgår ifrån i fråga om konstnärlig gestaltning.

Uppsala kommuns uttalade vision för stadsutvecklingsprojektet:

Visionen för Östra Sala backe är att skapa en ny intressant och sammanhållen stadsstruktur som kopplar ihop Sala backe och Årsta och därigenom ”läker” stadsväven. Bärande värden i strukturen bygger på möten, variation, upplevelser och mångfald. Den nya bebyggelsen tillför nya kvaliteter i boende- och stadsmiljön till den östra delen av Uppsala stad och attraherar olika människor utifrån bakgrund, livsstil, intressen, kultur och livsskede. Den nya strukturen gör det enklare, tydligare och tryggare att röra sig mellan stadens olika delar och fungerar på så sätt som en ”brygga” och mötesplats mellan stadsdelarna.”

Platser för offentlig konst

Den offentliga konsten i Östra Sala backe planeras till allmän platsmark såsom torgytor, grönområden och parker samt till kommunala institutioner såsom skolor, förskolor och annan kommunal verksamhet. Platser med tanke på ny offentlig konst ska vara offentliga och utgör därmed demokratiska rum som är tillgängliga för alla. Den konst som placeras utomhus på allmän platsmark blir dessutom tillgänglig för medborgare under dygnets alla timmar. Tidigare har avdelningen för offentlig konst arbetat med tillfälliga konstprojekt i intilliggande området Gränby och Gränby centrum. Konstprojekten har reflekterat över kulturlandskapet och dess förändring och var ett samarbete mellan kommunen, näringslivet och svenska kyrkan under titeln: *Leran rör sig* där platserna Gränby centrum, det omkringliggande landskapet och Vaksala kyrka utgjorde platser för tillfälliga konstinstallationer och utställningar. Projektet pågick under 2016. Delar av konstprojektet planerar att bli permanenta under 2019 som konstnärliga gestaltningar i närliggande gång- och cykeltunnlar. De historiska siktlinjerna mot Carolina Rediviva i Vaksalagatans förlängning samt mot Vaksala kyrka inifrån Källparken och Hjalmar Brantingsgatan liksom vyn från Slottsbacken där tornet på Vaksala kyrka syns är viktiga siktlinjer/vyer att ta hänsyn till i stadsutvecklingsprojektet.

Årsta centrum och Årsta torg

I Östra Sala backes planprogram pekas Årsta centrum ut som områdets mötesplats och här föreslås offentlig konst att vara en integrerad del i platsbildningen. Här är fokus handel, service, kontor, kultur och idrott. Årsta torg utgör hjärtat i centrum och länkar samman Årsta och Sala backe. Bebyggelsen blir högre runt centrum för att lyfta fram och förbättra orienterbarheten.

Årsta torg är sammanlänkat till de angränsande parkerna Årstaparken och Källparken. Genom att knyta an till grönskan från parkerna också i de kvartersområden som planeras kommer den att fungera som sammankopplande element och tillgodose behoven av rekreation. I stadsdelen är målet att ha ett småskaligt äldre odlingslandskap som förebild med inslag av ängsmark, allmogéåker, sandmark, blommande träd och buskar. Växtligheten får en stor betydelse för bland annat insekter och fåglar. För att skapa större variation i landskapet kan stenmurar och odlingsrösen skapas. Det möjliggör i sin tur småbiotoper som gynnar artgrupper som fåglar, insekter och kräldjur. Östra Sala backe ska vara en hållbar stadsdel med odlingsmöjligheter

och kreativa gemensamma ytor. Dessa värden kan synliggöras genom konsten. Årsta torg ses också strategiskt sett som en särskilt viktig plats för offentliga konstsatningar med tanke på tillgänglighetsaspekten. Torget utgör en publik plats där många människor kommer att kunna ta del av och uppleva konsten.

Kravspecifikation för offentlig konst till det redan igångsatta konstprojektet för Årsta torg är att konstnären behöver ha en tydlig koppling till natur, biologi och vetenskap. Det innebär att konstnären ska ha dokumenterad erfarenhet av att ha arbetat med offentlig konst och konstprojekt som undersöker och reflekterar kring frågor som berör naturen och dess förutsättningar, biologins och vetenskapens fält på ett genomgripande sätt i sin konstnärliga praktik. Vidare ska konstnären ha bredd både rörande skulptural getsaltning såsom praktik inom ljus och ljudkonst. Den konstnärliga gestaltningen ska integreras i tidigt skede i samarbete med landskapsarkitekter så kravställning är att konstnären har kapacitet och erfarenhet av att samverka med arkitekter. Barnperspektivet ska tas i beaktande rörande gestaltningen för den skolväg som leder från torgytan till Årtaskolan (F-9). En förlängning från torgytan rörande offentlig konst kan också göras till andra stråk såsom exempelvis de intilliggande parkområdena.

Hela området kring Årsta torg har en gemensam identitet som visuellt definieras av det sammanhängande materialet. Markläggningen som går genom hela området består av olika indelningar med stenar som ger en historisk referens till områdets tidigare trädgårdar.

Gång- och cykelstråk

I det nya Östra Sala backe blir det många gång- och cykelstråk. Dessa stråk och eventuella tunnlar kan komma i fråga för konstnärlig gestaltning. Här är kravställningen att kunna aktivera stråken under olika delar av dygnet. Platserna bör lokaliseras i samband med utredning av offentlig konst till parker och grönområden. Kravställning bör utarbetas för de specifika konstnärliga uppdragen utifrån konstprogrammet. Ljus framkommer som trygghetsskapande och kan vara en ingång för konstnärlig gestaltning.

Parker och grönområden

Offentlig konst pekas ut för Östra Sala backes parker och grönområden. Enligt planprogrammet är Östra Sala backe ett komplement till befintlig bebyggelsestruktur och tar stöd i den park- och gröonstruktur som finns i närområdena. Genom upprustning av befintliga parker, Källparken och Årstaparken, men också genom nyanläggning av parker och parkstråk tillgodoses den nya bebyggelsens behov av park- och rekreationsytor samtidigt som kvaliteten för befintlig bebyggelse förbättras. När behovet för målgrupperna barn och unga samt äldre tillgodoses kan det också gynna andra målgrupper. Därför läggs särskild vikt vid dessa målgrupper med tanke på ny offentlig konst. Sociala konstprojekt eller konstprojekt kan inneha funktioner som på olika sätt främjar sociala samspel mellan olika människor och åldersgrupper. Detta ses som främjande för platserna parker och grönområden.

Nedan nämns de största parkerna från planprogrammet men andra parker kommer också att utredas rörande konstnärlig getsaltning. Kravspecifikationer för de olika projekten ska arbetas fram utifrån konstprogrammet rörande konstnärliga skissupdrag.

Ur planprogrammet:

”Källparken, som kom till som en del av Gunnar Leches stadsplan på 1950-talet rustas upp med respekt för de kulturhistoriska kvaliteterna. I parken blandas idag de öppna gräsyterna med byggda element som amfiteater, damm och murar. En fortsatt utveckling kan ta fasta på temat ”Kulturpark”.

Årstaparken är en tidstypisk stadsdelspark från 1970-talet med stora öppna gräsytor för lek och idrott. Parken är sliten och i stort behov av upprustning. En utveckling kan exempelvis ta fasta på rörelse och motion inom temat ”Rörelsepark” och till sitt innehåll stimulera till rörelse och aktivitet för alla åldrar.

Åkermarken mellan Östra Sala backe och Vaksala kyrka utvecklas till en park med ytor för sällskapslek, motion, promenadstråk och odlingslotter. Detta stärker kopplingen mot parkstråket längs stadsranden och Linnés Vaksalavandring. Området är skyddat enligt kulturminneslagen och ligger inom riksintresse för Vaksalabygden. Ambitionen är ett varsamt ianspråktagande i syfte att bevara kulturmiljön och göra den mer tillgänglig som kvalitet i planerade park och parkstråk.”

Skolor och förskolor

I samband med utbyggandet av stadsdelen planeras nya skolor och förskolor.

Konstnärlig gestaltning planeras i nära kontakt med stadsbyggnadsförvaltningen, utbildningsförvaltningen och skolfastigheter AB. Projekten kommer att höra till kulturförvaltningens satsning på skolor och förskolor och ligger inte inom konstbudget för stadsbyggnadsprojektet. Skolorna och förskolorna får förutom platsspecifik konst också en konstkollektion som tas fram utifrån konstprogrammet och i dialog med utsedda konstkommittéer. Platser för platsspecifik konst och konstkollektionen planeras i tidigt skede i respektive byggprojekt och i nära samarbete med arkitekt. Kravspecifikation ska tas fram utifrån konstprogrammet rörande de enskilda projekten.

Konstkollektioner

Förutom konstkollektioner till skolor och förskolor som beskrivs ovan kan det bli aktuellt att utforma konstkollektioner i projekt där kommunen planerar att bedriva offentlig verksamhet. Arbetet med konsten tar då avstamp i konstprogrammet och verksamhetens specifika förutsättningar och värden. Arbetet sker i samråd med utsedd konstkommitté i enlighet med kommunens riktlinjer för offentlig konst. Arbetet sker i dialog med byggprojektet och dess arkitekter. Även inköp av så kallad löskonst för konstkollektioner utgår från konstprogrammet och platser samråds i tidigt skede med arkitekter.

Byggherrar

Arbetsprocess för byggherrar följer kommunens riktlinjer för offentlig konst, riktlinjer för markanvisning samt fördjupning av riktlinjerna som beskriver *Uppsalamodellen* för markanvisning vilket innebär att frågor kring konstnärlig gestaltning i Östra Sala backe kan lyftas i de underlag som kommunen går ut med vid konkurrensutsättning. Det innebär att offentlig konst kan vara ett bedömningskriterium där byggherrar som vill bidra till områdets konstnärliga gestaltning ökar sin chans att få tilldelning av mark. Kommunen kan uppmuntra förslag från byggaktörer genom exempelvis en ekonomisk investering och även föreslå samarbeten med kommunen kring områdets konst.

”Uppsalamodellen för markanvisningar tillämpas då Uppsala kommun anvisar och säljer mark för ny bebyggelse för bostäder, kontor, service mm. Modellen är en tillämpning och fördjupning av Uppsala kommuns av kommunfullmäktige beslutade Riktlinjer för markanvisningar i Uppsala kommun.”

I Östra Sala backe föreslås samarbete rörande offentlig konst med byggherrar ske genom dialog mellan parterna. Konstprogrammet ligger till grund för konsten i hela området och dess utpekade tematik: Natur, biologi och vetenskap är en utgångspunkt för konstnärliga gestaltsprojekt som kan ske på olika nivåer och i en bredd av olika konstnärliga uttryck och material. Målet är att skapa konstnärlig kvalitet och variation i området som kan stärka identiteten i Östra Sala backes olika platser. Om byggherrarna är med och satsar på konst på allmän platsmark tillsammans med kommunen sker det genom en ekonomisk investering som kommunen fakturerar byggherren för. Byggherredialoger sker kontinuerligt i de aktuella etapperna.

I avdelningen för offentlig konsts uppdrag ingår det att samarbeta med privata fastighetsägare kring konst på fasader. Sådana samarbeten är därför värdefulla att ta vara på i projektet. I sådana fall är kommunens projektledande intendent med i juryarbetet och kan också bidra byggherren med information om process, budget och förfarande vid beställning av konstnärlig gestaltning.

Kriterier för byggherrar

Byggherrar tar del av Uppsala kommuns styrdokument för arbetet med offentlig konst såsom riktlinjer och Östra Sala backes konstprogram och dess utpekade värden och tematik. Vid arbete med konst inom det egna byggprojektet visar bolaget att de svarar upp mot konstprogrammet. Bolaget har en dialog med Uppsala kommun under processen och projektledande intendent är med i eventuella juryarbeten. Anskaffning av konst sker utifrån ledord såsom: Kvalitet, mångfald, åldersspridning och genus.

Kravspecifikation

Skissuppdrag för Östra Sala backe utgår från konstprogrammets utsedda platser för offentlig konst. Kriterierna ser olika ut beroende på platsens förutsättningar vilket specificeras i avsnittet om platser för offentlig konst i konstprogrammet och i de skissuppdrag som arbetas

fram utifrån varje enskilt projekt. Överlag arbetar Uppsala kommun med målet att ha en så jämlik konstsamling som möjligt. Det sker genom att strategiskt se till kriterier för val av konstnärer där den konstnärliga kvaliteten för konstnärliga uppdrag i Östra Sala backe svarar upp mot konstprogrammet och de individuella platsernas förutsättningar som områdets historik, utpekade målgrupper samt Uppsala kommuns för stadsutvecklingsprojektets utsatta visioner och mål för Östra Sala backe. De estetiska aspekterna kommer att värderas utifrån hur väl de uppfyller ovan nämnda kriterier samt hur förslagen tar hänsyn till omkringliggande miljö samt hur de förhåller sig till och plockar upp värden från projektets förda medborgardialoger. Konstnärlig kvalitet, mångfald, åldersspridning och genus eftersträvas. Därtill ska konsten bedömas utifrån tekniska fördelar, konstnärlig kvalitet och funktionella egenskaper, tillgänglighet, utformning med tanke på medborgares behov, miljömässiga och innovativa egenskaper. Konstnärliga uppdrag utformas på ett sådant sätt att kravställning för konst specificeras i projektets olika etapper och platser, det blir en fördjupad beskrivning av förutsättningarna och kravbilden som konstnärskapen ska kunna svara upp mot. Parallella skissuppdrag kan komma att tillämpas för att sälla ut vilket konstnärskap som är bäst tillämpbart och passar bäst överens med kravställningen för det specifika platsuppdraget i Östra Sala backe.

Hur den konstnärliga gestaltningen kommer in i byggprocessen

Östra Sala backe är en stadsdel som utvecklas med nya bostäder och service. Den offentliga konsten har kunnat integreras tidigt i processen i stadsutvecklingsprojektet. Kultur och konststrategier samt intender för offentlig konst från kulturförvaltningen har varit med då kommunens vision gemensamt togs fram för området. Det har handlat om hur kultur kommer in övergripande i Östra Sala backe och hur offentlig konst har varit en del av den processen.

Konstprogrammet ska inte i detalj beskriva hur inbjudna konstnärer i projektet skall tolka det övergripande temat, vilka specifika material de skall arbeta i, eller i detalj definiera utförande och skala för verken. Konstnärerna ska dock på olika vis relatera till konstprogrammets tema och projektets, skissuppdragets kriterier, platsens visioner och förutsättningar. Konstnärerna ska dessutom hantera frågor kring hållbarhet och konstverkens livslängd ur olika infallsvinklar d.v.s. både gestaltningsmässigt, tekniskt och säkerhetsmässigt.

Tidplan

Stadsutvecklingsprojektet förväntas pågå fram till mitten av 2020-talet och sker i 4 etapper. De konstnärliga insatserna kommer att tillämpas i takt med utbyggnadsprocessen och planeras enligt etapperna men också i samband med upprustning av befintliga platser som ses om värdefulla att gestalta konstnärligt. Eftersom tidplanerna är beroende av bostadsmarknaden kan det ske förändringar i byggtakten som påverkar tiderna för utbyggnaden inom de olika etapperna. Konsten är med tidigt i processen men anläggs i slutskedet i varje etapp.

Ekonomiska konsekvenser

Kulturnämnden har i investeringsbudget preliminärt avsatt 1 000 tkr för 2019-2022 för Östra Sala backe. I beslutad investeringsbudget för 2018 finns avsatt 2 500 tkr för Årsta torg. Den preliminära budgeten kan komma att förändras i kommande preliminära investeringsbudget för stadsutvecklingsprojektet Östra Sala backe.

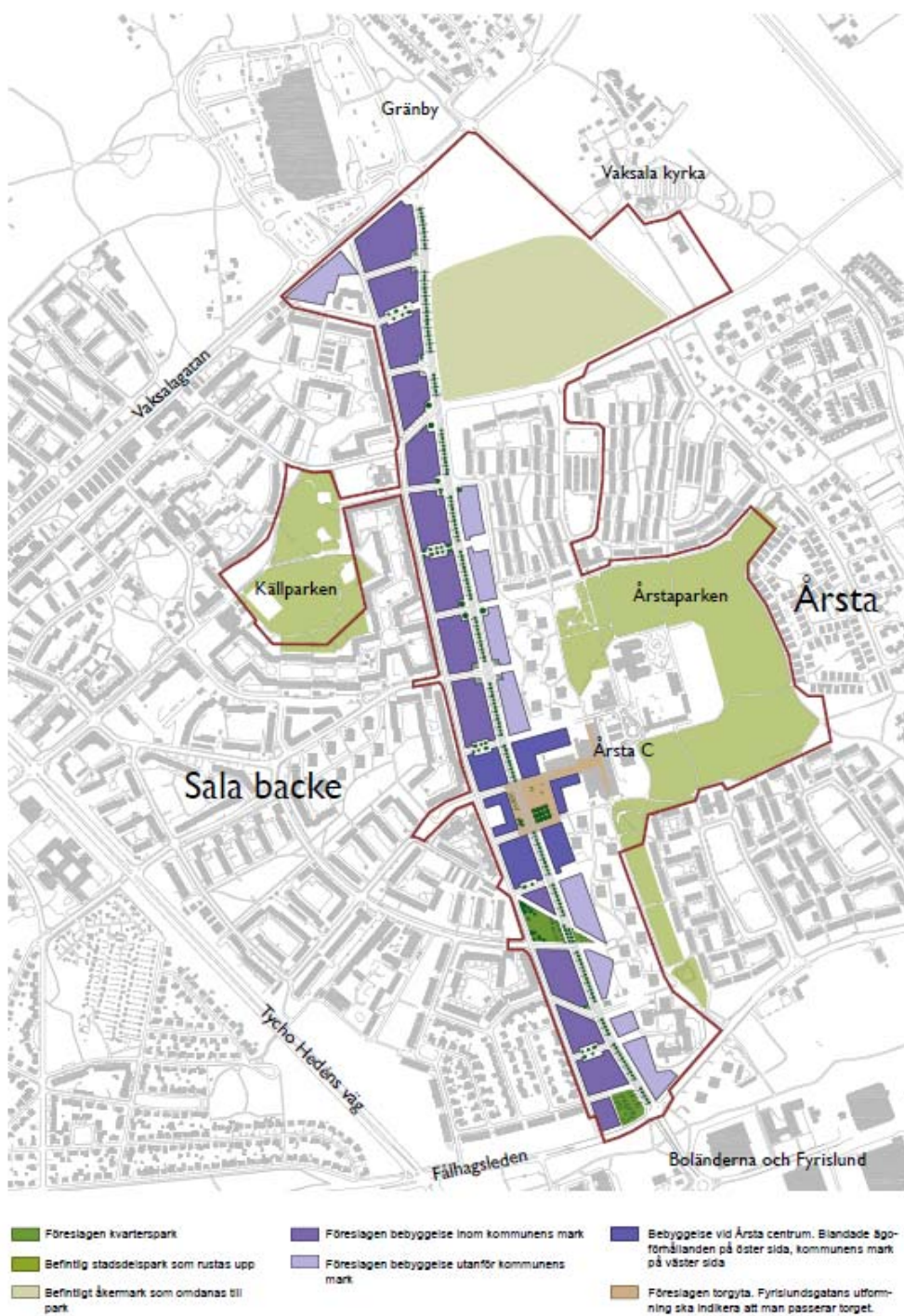
Bilagor

- Bilaga 1: Översiktsillustrationer Östra Sala backe
- Bilaga 2: Hänvisningar

Bilaga 1: Översiktsillustrationer Östra Sala backe
Bilder: Östra Sala backes planprogram, 2010

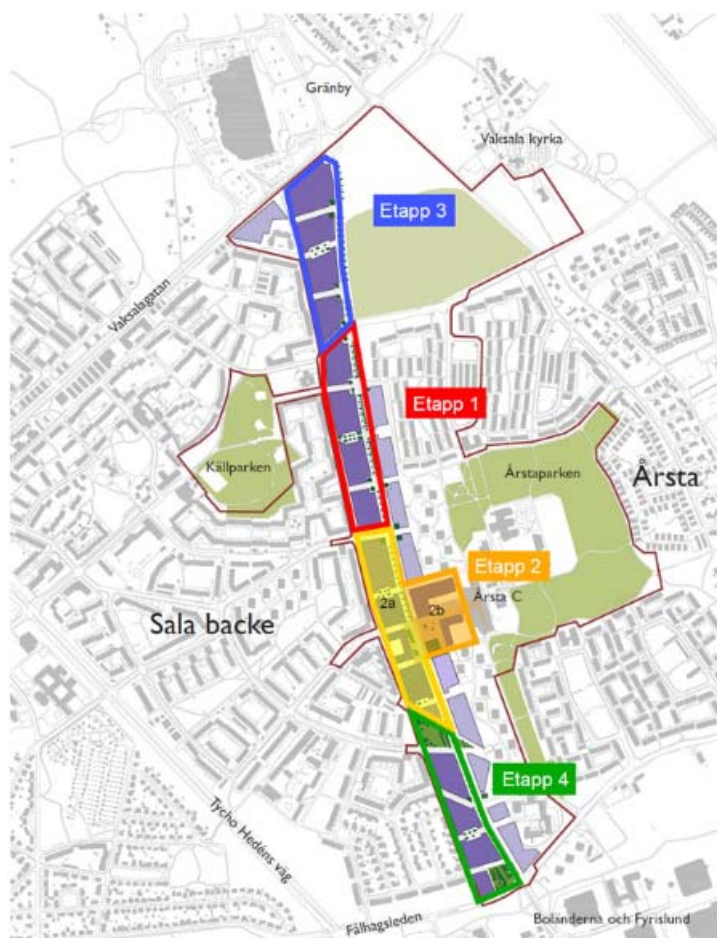
Avgränsning och markägoförhållanden, i blått mark i privat ägo

Planområdet Östra Sala backe

Volymstudie, bebyggelse i Östra Sala backe (Bild White)

Ettappindelning Östra Sala backe

Bilaga 2: Hänvisningar

Materialet finns att tillgå genom webbplatsen uppsala.se eller genom kontakt med Uppsala kommun.
Telefon 018 727 00 00 eller uppsala.kommun@uppsala.se

- Riktlinjer för offentlig konst 2016 Uppsala kommun
- Riktlinjer för markanvisning 2018 Uppsala kommun
- Östra Sala backe planprogram 2010 Uppsala kommun
- Översiktsplan 2016 Uppsala kommun